

8-10-2019

INTEGRATED TRAINING AS AN IMPORTANT FACTOR OF SPIRITUAL AND MORAL UPBRINGING OF PRESCHOOL CHILDREN

Nargiza Jamoliddinova Abdusamatova

Teacher at the Department of preschool Education at Namangan State Universiteti

Follow this and additional works at: <https://uzjournals.edu.uz/namdu>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

Abdusamatova, Nargiza Jamoliddinova (2019) "INTEGRATED TRAINING AS AN IMPORTANT FACTOR OF SPIRITUAL AND MORAL UPBRINGING OF PRESCHOOL CHILDREN," *Scientific Bulletin of Namangan State University*. Vol. 1 : Iss. 4 , Article 52.

Available at: <https://uzjournals.edu.uz/namdu/vol1/iss4/52>

This Article is brought to you for free and open access by 2030 Uzbekistan Research Online. It has been accepted for inclusion in Scientific Bulletin of Namangan State University by an authorized editor of 2030 Uzbekistan Research Online. For more information, please contact sh.erkinov@edu.uz.

INTEGRATED TRAINING AS AN IMPORTANT FACTOR OF SPIRITUAL AND MORAL UPBRINGING OF PRESCHOOL CHILDREN

Cover Page Footnote

???????

Erratum

???????

ИНТЕГРАЦИЯЛАШГАН МАШГУЛОТЛАР- МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ЁШИДАГИ БОЛАЛАРНИ МАЪНАВИЙ-АХЛОҚИЙ ТАРБИЯЛАШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ СИФАТИДА

Абдусаматова Наргиза Жамолидиновна

НамДУ мактабгача таълим методикаси кафедраси ўқитувчиси

Аннотация: Ушбу мақолада мактабгача таълим ёшидаги болаларни маънавий-ахлоқий тарбиялашда интеграциялашган машгулотларнинг муҳим омил эканлиги таҳлил этилган ва мактабгача таълим муассасаларида машгулотларни интеграциялашда учрайдиган педагогик муаммолар, уларни бартараф этиш йўллари ёритилган.

Калит сўзлар: маънавий-ахлоқий тарбия, интеграция, умуминсоний сифатлар, дедукция, синтез, умумий хулоса, аниқламоқ...

ИНТЕГРАЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК ВАЖНЫЙ ФАКТОР ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ

Абдусаматова Наргиза Жамолидиновна

НамГУ преподаватель кафедры

методики дошкольного образования

Аннотация: В данной статье анализируется роль комплексного обучения детей дошкольного возраста, обсуждаются педагогические проблемы, которые встречаются в интеграции обучения в дошкольных образовательных учреждениях и способы их устранения

Ключевые слова: патриотизм, духовно-нравственное воспитание, гуманизм, общечеловеческие ценности, интеграция, дедукция, синтез, обобщение, конкретизация...

INTEGRATED TRAINING AS AN IMPORTANT FACTOR OF SPIRITUAL AND MORAL UPBRINGING OF PRESCHOOL CHILDREN

Abdusamatova Nargiza Jamoliddinova

Teacher at the Department of preschool

Education at Namangan State Universiteti

Abstract: This article analyzes the role of integrated training in the upbringing of children of preschool age, and discusses the issues of pedagogical problems faced by integration of training in preschool educational institutions.

Key words: patriotism, spiritual-morality upbringing, humanism, common humanity value, integration, deduction, induction, synthesis, generalization, concretization...

Мустақилликка эришганимиздан кейин ҳукумат томонидан барча эътибор миллий қадриятлар ва маданиятни қайта тиклашга, таълим-тарбия тизимини ислоҳ қилишга, миллий тарбияни тўғри йўлга қўйишга қаратилди. Тарбия миллий қадриятларимиз, маданиятимиз ва халқ анъаналари таъсири остида самарали бўлади, ёш авлод тарбиясида маънавий-ахлоқий баркамолликка эришилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2017 — 2021 йилларда Мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги Қарориди ҳам илғор хорижий тажрибаларни ҳисобга олган ҳолда болаларни ҳар томонлама интеллектуал, ахлоқий, эстетик ва жисмоний ривожлантириш шароитларини яратиш, мактабгача таълим сифатини ошириш, мактабгача таълим муассасаларида болаларни мактабга сифатли тайёрлашни тубдан яхшилаш, таълим-тарбия жараёнига жаҳон амалиётида кенг қўлланиладиган замонавий таълим дастурлари ва технологияларини жорий этиш вазифаларининг кўрсатиб ўтилгани ҳам бу соҳага давлат ғамхўрлигининг алоҳида наъмунаси дир.

Мактабгача таълим ёшидаги болаларни маънавий-ахлоқий тарбиялашда, жамиятдаги воқеликлар билан уйғунлаштирган ҳолда интеграциялашган машғулотларини ташкил этиш, ҳар бир машғулотни ўзаро уйғунлик, узвийлик ва мужассамлашган ҳолда олиб бориш мактабгача таълим муассасалари дидактикасининг бош масаласи дир.

Ўзбекистон Республикисининг “Илк ва мактабгача ёшдаги болалар ривожланишига қўйиладиган Давлат талаблари” нинг мақсади мамлакатда ўтказилаётган ижтимоий-иқтисодий ислохотларни, хорижий мамлакатлар илғор тажрибаси ҳамда илм-фан ютуқлари ва замонавий информацион коммуникатив технологияларни инобатга олган ҳолда мактабгача таълим тизимида маънан мукамал ва интеллектуал ривожланган шахсни тарбиялаш, вазифаси сифатида миллий, умуминсоний ва маънавий кадриятлар асосида болаларга таълим-тарбия бериш, ривожлантиришнинг самарали шакллари ва усулларини жорий этиш, таълим-тарбия жараёнига педагогик ва замонавий ахборот-коммуникация технологияларини тадбиқ этиш масалалари белгилаб қўйилган.

Давлат талабларининг 2-боб 3-бандида интеграция тушунчасига алоҳида тўхталиб, интеграция-бола таълими ва ривожланишидаги мазмун таркибий қисмлари ўртасидаги боғлиқликни таъминловчи жараён эканлиги кўрсатиб ўтилган.

Илмий-тадқиқот иши мактабгача таълим ёшидаги болаларни интеграциялашган машғулотларда маънавий-ахлоқий тарбиялаш муаммосинини тадқиқ этар экан, аввало “Маънавият”, “Ахлоқ” ва “Интеграция” тушунчаларига тўхталиш лозим.

Фалсафа, тарих, этнография, фольклор, адабиёт ва педагогика фанларида “маънавият-маънавий”, “Ахлоқ-ахлоқий” каби атамалари жуда кўп қўлланилади. Зеро, улар инсоннинг ҳаёт ва турмуш тарзини, жамиятнинг ривожланганлиги даражасини белгилаб беради. Шунинг учун дастлаб бу атамаларнинг фалсафий, педагогик маъно-мазмунини билиб олиш зарур.

Маънавият-руҳ (дил) нинг бевосита ва фаол таъсири остида рўй берадиган инсоннинг барча хатти-харакати, юриш-туриши, муомала муносабати, турли-туман холати ва фаолиятнинг мажмуаси (йиғиндиси) дир [6].

Аввало шуни таъкидлаш лозимки, маънавият ўзининг мазмуни ва моҳиятига кўра интегратив соҳалар сирасига киради. Зеро, унинг таркибий компонентлари сифатида;

-биринчидан, ахлоқий меъёрлар эътироф этилди;

-иккинчидан, “Инсониятнинг фалсафий, ҳуқуқий, илмий, бадиий, диний ва шу каби тасаввурлари ва тушунчалари мажмуи” [7] бўлганлиги боис ҳам кенг тармоқли, кенг қамровли, бир сўз билан айтганда интеграцион соҳа ҳисобланади.

Ўзбек маърифатпарвари Абдулла Авлоний маънавий-ахлоқий тарбияда болалар табиат ва жамият қонун-қоидаларини, табиат ҳодисаларини, уларнинг ўзаро узвийлигини билиш кераклиги, шундагина улар жамият ва халқ фаровонлиги учун хизмат қиладиган бўлиб етишишлари мумкинлиги ҳақида фикр билдиради.

Демак ана шу сифатларни мактабгача таълим ёшидаги болаларга мужассамлаштириб, яъни интеграциялаган ҳолда етказиш мактабгача таълим тизимининг долзарб муаммосидир.

Интеграция сўзи луғатларда турлича талқин қилиниб, интеграция латинча “integratio” –жамлаш, умумлаштириш, “integer”, яхлит тушунча;

Интеграция тушунчаси биринчи бўлиб, XVIII асрнинг 20-йилларида инглиз олими Г.Спенсер томонидан таълим жараёнига киритилган [7]

У “Интеграция” сўзини иккита тушунчага эга эканлигини исботлаб берган:

1. Тизим, организмнинг алоҳида қисм ва вазифаларининг ўзаро боғлиқлик ҳолатини ва шу ҳолатга олиб борувчи жараённи ифодаловчи тушунча.
2. Фанларнинг яқинлашиши ва ўзаро алоқа жараёни.

Интеграциялаштирилган машғулотлар болалар дунёқарашида бир бутунликни, воқеалар узвийлигини тушунишни ва табиатан англаб етишга ўргатади. Шунини таъкидлаб ўтиш керакки, мактабгача таълим муассасаларида машғулотларнинг интеграцион боғланишлари илмий жиҳатдан турли фикрлар ва қарашлар эса бир-бирига зид ва узвий бўлмаганлиги сабабли интеграция муаммоси ҳамон олимларимиз ўртасида баҳсли масалалардан бири бўлиб келмоқда.

Мактабгача таълим ёшидаги болаларни интеграл тарзда маънавий-ахлоқий тарбиясини ташкил этиш аниқ мақсадга қаратилган яхлит педагогик жараён бўлиб, т ушбу жараёнда қуйидаги педагогик вазифалар ҳал қилинади:

1. Мактабгача таълим ёшидаги болаларга маънавий-ахлоқий меъёрлар ҳамда ахлоқий муносабатлар моҳияти ва уларнинг ижтимоий жамият ҳаётидаги аҳамияти тўғрисида маълумот берилади.

- 2.Мактабгача таълим ёшидаги болаларда маънавий-ахлоқий тушунчаларни эгаллашга бўлган эҳтиёжни юзага келтириш, маънавий-ахлоқий онгни қарор топтириш.

3. Мактабгача таълим ёшидаги болаларда ижобий мазмундаги маънавий-ахлоқий сифатлар (ватанпарварлик, меҳнатсеварлик, гўзалликни хис қилиш, гўзаллик яратишга интилиш, ростгўйлик, озодалиқ, орасталиқ, ўзаро дўстлик, ахиллик, ширинсўзлик, сахийлик, жасурлик ва ҳокозоларни) қарор топтириш.

- 4.Мактабгача таълим ёшидаги болаларда маънавий-ахлоқий мазмундаги хулқ-атвор, характер ва иродани шакллантириш.

- 5.Мактабгача таълим ёшидаги болаларда маънавий-ахлоқий маданиятни шакллантириш.

Ушбу вазифаларни амалга оширишда мактабгача таълим муассасаларидаги маънавий-маърифий ва тарбиявий муаммолар, мактабгача таълим ёшидаги болаларни интеграциялашган машғулотларда маънавий-ахлоқий тарбиялаш

тизимига хизмат қилувчи ижобий омиллар билан бирга ундаги педагогик муаммоларни ҳам аниқлашга имкон беради.

Мактабгача таълим муассасаларида машғулотларни интеграциялаш орқали мактабгача ёшдаги болаларни маънавий-ахлоқий тарбиялашда қуйидаги педагогик муаммоларга дуч келиш мумкин:

-мактабгача таълим муассасаларида ўзига хос интеграл педагогик муҳит яратиш эҳтиёжи ва унга ташқи–ижтимоий стихияли таъсири;

-тарбиячиларни касбий компетентлиги, креативлиги ва касбий маҳоратини ошириш тизими олдида турувчи вазифалар ва ушбу вазифаларни ҳал этиш учун илмий-услубий ва дидактик таъминотнинг даражасининг етарли эмаслиги;

-тарбиячиларнинг Тақомиллаштирилган “Болажон” таянч дастури ва “Илк қадам” давлат ўқув дастурларидан фойдаланишда машғулотлар мавзуларини интеграциялаш малакасига эга эмасликлари;

-мактабгача ёшдаги болаларни маънавий-ахлоқий тарбиялаш тизимидаги интеграция (яхлитлик) ва дезинтеграция (бўлиниш, парчаланиш) жараёнлари ўртасидаги зиддиятлар;

-мактабгача таълим муассасаларида таълим жараёнининг анъанавий шакллари, методлари ва инновацион методларини жорий этиш ўртасидаги зиддиятларнинг мавжудлиги;

-мактабгача таълим муассасаларида маънавий-маърифий, тарбия жараёнининг ташкилий қисми, мазмуни ва тарбия жараёнини методикаси ўртасидаги номувофиқлар;

Юқоридаги педагогик муаммоларни ҳал этиш учун мактабгача таълим муассасаларида интеграциялашган машғулотлардан фойдаланиш мақсадга мувофиқдир, бунда:

- мактабгача таълим муассасаларида интеграциялашган таълимни ташкил этишда гуруҳ тарбияланувчиларининг ёши ва билим савиясини ҳисобга олиш;

-интеграциялашган таълимга машғулотлар самарадорлигини оширишда ривожлантирувчи характерни шакллантирувчи восита сифатида қараш;

-барча тарбиявий тизимлар марказига бола шахсини қўйиш;

-тарбияга инсонпарвар ёндошув, умуминсоний қадриятларни шакллантириш;

-боланинг ижодий қобилиятларини, унинг индивидуаллигини ривожлантириш;

-индивидуал ва жамоавий тарбияни ҳисобга олиш;

Муҳтасар айтганда, мактабгача таълим узлуксиз таълимнинг бошланғич қисми ҳисобланади. У боланинг соғлом ва ривожланган шахс бўлиб шаклланишини таъминлаб, ўқишга бўлган иштиёқини уйғотади, тизимли ўқитишга тайёрлаб боради. Шундай экан, бу тизим фаолиятини янада кучайтириш, мактабгача таълим муассасаларида ҳар томонлама қулай шарт-шароитлар яратиш, уларга мактабгача ёшдаги болаларни кенг жалб этиш фарзандларимизнинг баркамол ва етук шахс бўлиб шаклланишида муҳим ўрин тутаяди.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017–2021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori. T: . 2016 yil 29 dekabr
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni // Barkamol avlod - O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. – T.: "SHarq", 1998 yil.
3. Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarni rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari - T.: 2018 yil.
4. Takomillashtirilgan "Bolajon" tayanch dasturi. - T.: 2016 yil.
5. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi - T.: 2018 yil
6. Safo Ochilov. Nezavisimost: duxovnost i osnovi vospitaniya. Dissertatsiya na soiskanie uchyonoy stepeni doktora pedagogichiskix nauk v forme nauchnogo doklada.T.:1998, 34-35 betlar.
7. O'zbek tilining izohli lug'ati. II.-T.: "O'zbek milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, 2006. 672- betlar.
8. Sh.R.Nikolaevich."Vozmoznost i puti realizatsiya integratsii izobrazitel'nogo iskusstvo i razvitie rechi v nachalni".